

Буряк О. О. Екологічне виховання як умова розвитку професійної компетентності майбутніх учителів / О. О. Буряк, Г. М. Міненко // Наукові записки кафедри педагогіки: збірник наукових праць / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. – Харків : Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, 2013. – Випуск XXXI. – С. 156–161.

УДК 378.011.3:378.015.31:502/504-051

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті розглянуто особливості екологічного виховання студентів як одного з пріоритетних напрямів соціально-гуманітарної роботи, що має вагоме значення у професійному становленні майбутніх вчителів.

Ключові слова: екологічне виховання, професійна компетентність, майбутній вчитель.

Сучасна екологічна ситуація є досить унікальна, оскільки значно зросла інтенсивність і змінилась сама суть впливу людини на природне середовище. Це призвело до того, що виникла реальна загроза порушення рівноваги в навколишньому природному середовищі в результаті діяльності людини. Саме тому формування екологічної культури, гармонійних відносин людини й природи посідає нині в Україні особливе місце. Адже Чорнобильська катастрофа, високий рівень радіаційної, хімічної забрудненості довкілля привели до зростання захворюваності і смертності населення, скорочення тривалості життя, втрати величезної площі сільськогосподарських угідь, зникнення окремих класів, родів та численних видів рослин і тварин тощо. Тому ставлення людини до природи розглядається як важлива громадянська характеристика особистості.

Шлях до високої культури лежить крізь екологічну освіту, яка на порозі третього тисячоліття стала необхідною складовою гармонійного, екологічно-

безпечного розвитку. Підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі критеріїв оцінки взаємовідносин людського суспільства та природи, повинна стати одним з головних важелів у вирішенні надзвичайно гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України.

Проблема екологічного виховання знаходить своє відображення в працях таких науковців як Ю. Бабанський, Г. Білявський, Л. Біляєва, Н. Лисенко, Т. Шамова. Питання формування відповідального ставлення молоді до проблем навколишнього середовища вивчали такі вчені як О. Біда, В. Вербицький, Н. Пустовіт.

Метою статті є розкриття особливостей екологічного виховання студентів як одного з пріоритетних напрямів соціально-гуманітарної роботи, що має вагоме значення у професійному становленні майбутніх учителів.

Екологічна освіта як цілісне культурологічне явище, що включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на формування екологічної культури як складової системи національного і громадянського виховання всіх верств населення України.

Екологічне виховання – це сукупність культурних, соціальних та виховних заходів, що впливають на відчуття, свідомість і погляди людей та спрямовані на підвищення рівня екологічних знань і культури у студентів з метою подолання у них споживацького ставлення до природи, розвитку до неї почуття дбайливого відношення та усвідомлення суспільством небезпеки глобальної екологічної катастрофи, що наближається [1, с. 169]. Одним з базових моральних завдань, що стоять перед вихователями та викладачами, є виховання любові дитини до Вітчизни, і, як наслідок, розвиток бережливого ставлення до рідної природи.

Сучасна молодь вступає в життя в епоху не тільки бурхливого розвитку науки і техніки, а й негативних наслідків науково-технічної революції та демографічного вибуху. Дедалі більше забруднення атмосфери, гідросфери та

літосфери, накопичення величезних об'ємів відходів людської діяльності при одночасному виснаженні майже всіх видів природних ресурсів призвели до розвитку екологічної кризи. Екологічні проблеми належать до числа найболючіших і глобальних проблем сучасності. Природа жорстоко карає людину за споживацьке ставлення до себе, забруднення довкілля, нерозумний егоїзм. Людству потрібні нова філософія життя, висока екологічна культура і свідомість.

Основною метою екологічного виховання є формування екологічної свідомості та культури особистості, усвідомлення себе часткою природи, гармонізація стосунків у системі „людина-суспільство-природа“, формування навичок, екологічного мислення, що ґрунтуються на ставленні до природи як універсальної, унікальної цінності.

Основними завданнями екологічного виховання є:

- нагромадження екологічних знань та їх усвідомлення;
- прищеплення любові до природи, бажання берегти та примножувати її;
- формування навичок і вмінь діяльності у природі [2, с. 3].

Саме на вчителя, вихователя покладена велика задача – прищеплювати любов до природи, бажання захищати та примножувати її багатства. Тож, у нашому навчальному закладі екологічне виховання – один з пріоритетних напрямів соціально-гуманітарної роботи, що має вагоме значення у професійному становленні майбутнього вчителя.

Екологічне виховання має на меті не лише озброєння студентів новими екологічними знаннями, а й формування екологічно компетентної особистості, тобто такої, яка здатна, керуючись здобутими знаннями, сформованими цінностями й досвідом, приймати виважені екологічно доцільні рішення в життєвих ситуаціях.

Для формування екологічної компетентності майбутніх учителів у Лисичанському педагогічному коледжі традиційно щорічно проводиться акція «День Землі», метою якої є формування екологічної свідомості студентів,

залучення молоді до поліпшення стану довкілля, активізація участі молоді у Всеукраїнських масових заходах: «Зелений паросток майбутнього», «Посади сад», «Весняна толока з озеленення та благоустрою», відродження традиційного для українського народу шанобливого ставлення до природи.

На заходах, що проводяться в рамках екологічної акції, обговорюються проблеми століття, розкриваються причини їхнього виникнення, висвітлюються пагубні наслідки екологічних проблем сьогодення, підкреслюється необхідність невідкладних дій людства задля збереження довкілля. Дана діяльність надає нам можливість формувати екологічну свідомість, екологічну культуру майбутнього вчителя та вихователя.

У нашому навчальному закладі протягом акції «День Землі» проводяться наступні заходи: відкриття акції «День Землі»; озеленення території коледжу; цикл інформаційно-просвітницьких годин з проблем охорони довкілля (наприклад: «У відповіді перед майбутнім», «Живіть у гармонії з природою», «Чорнобиль: події та тривоги», «Екологія природи починається з екології душі»); огляд-конкурс між академічними групами на кращу ділянку; захист творчо-пошукових робіт на екологічну тематику в рамках Днів науки; конкурс мультимедійних презентацій на екологічну тематику.

Окрім цього, з метою екологічного виховання молоді у Лисичанському педагогічному коледжі організовано діяльність екологічної стежини, що сприяє формуванню екологічної культури студента педагогічного ВНЗ, пропагуванню та проведенню природоохоронних заходів, прищепленню дбайливого ставлення молоді до об'єктів живої природи. Діяльність екологічної стежини спрямована на навчально-виховну, дослідницьку, природоохоронну та краєзнавчу роботу. Студенти, що залучені до роботи екологічної стежини, займаються опрацюванням наступних проблем: вивчають фізико-географічних особливостей місцевості, природи рідного краю; приймають участь у організації та проведенні екологічних конкурсів та акцій; залучені до організацій екскурсій видатними місцями рідного краю; проводять

експериментальні дослідження на зупинках екологічної стежини; займаються науково-дослідницькою, пошуковою роботою з екологічних проблем сьогодення; організують екологічний моніторинг стану навколишнього природного середовища.

Таким чином, завдяки названим видам позанавчальної роботи у майбутнього вчителя формується ціннісне ставлення до навколишнього природного середовища на основі знання законів природи, відповідно до логіки природних процесів. Адже, кожен вчитель має цілеспрямовано виховувати екологічно грамотних і відповідальних людей. Відповідно й сам учитель повинен мати погляди та переконання щодо гармонійної єдності людини й природи.

Отже, екологічне виховання студентів педагогічного коледжу – один з пріоритетних напрямів соціально-гуманітарної роботи, що формує екологічний світогляд майбутнього фахівця у процесі цілеспрямованого педагогічного впливу на засвоєння ним знань й розвиток поглядів, переконань, активної екологічної позиції, які спрямовують діяльність майбутнього вчителя на природоохоронну роботу.

Екологічне виховання студентської молоді здійснюється у навчально-виховному процесі ВНЗ за рахунок використання різних методів. У статті розкрито особливості виховного процесу у формуванні екологічної культури майбутніх учителів. Дослідження проблеми екологічного виховання студентів потребує опису методики формування екологічної свідомості майбутніх учителів у навчальному процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Юрченко Л. І. Екологічні аспекти морального-етичного виховання / Л. І. Юрченко // Концептуальні засади модернізації системи освіти в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (1 лютого 2002, м. Харків) – Х. : Знання, 2002. – С. 169.

2. Вороніна Л. Екологічне виховання: сучасні аспекти / Л. Вороніна // Шкільний світ. – 2002. – № 38. – С. 3.
3. Андрущенко В. П. Екологічна політика і освіта: проблеми становлення / В. П. Андрущенко // Роздуми про освіту : статті, нариси, інтерв'ю. – К. : Знання України, 2004. – С. 253-258.
4. Дробноход М. І. Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою / М. І. Дробноход – К. : МАУП, 2000. – 75 с.